

Äänekosken kaupungin sitoutuminen mielenterveystyön hankkeeseen

PETUR 26.08.2020 § 57
714/00.01.05/2020

Sosiaali- ja terveysministeriö on avannut valtionavustushaun kunnille ja kuntayhtymille Kansalliseen mielenterveysstrategian (2020-30) toimeenpanon tukemiseen vuosille 2020 - 2022. Vuosina 2020 - 2022 toteutuvilla hankkeilla tuetaan osaltaan myös kansallisen sote-uudistuksen toimeenpanoa koskien mielenterveyden edistämistä, mielenterveysongelmien ehkäisyä ja hoidon ja kuntoutumisen uudistamista eri tahoilla kaikki ikäryhmät monialaisesti huomioiden. Strategia mukaisesti yhteistyöhön tarvitaan mukaan kaikki yhteiskunnan ja kuntien toimintasektorit, ei pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Hyvä mielenterveys on kaikkien etu. Uudistuksen ja kehittämistyön painopisteenä on mielenterveyden edistäminen ja ongelmien ehkäisy eli parhaat tulokset saavutetaan vaikuttamalla lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä eri toimijoiden saumattomalla yhteistyöllä. Tämä työ on osa kuntien lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Strategian toteutuminen pystytään turvaamaan hyvällä, laaja-alaisella, asiakaslähtöisellä ja sektorirajat ylittävällä peruspalveluiden mielenterveysjohtamisella.

Rahoitettavilla hankkeilla pyritään lisäämään tietoa ja ymmärrystä mielenterveydestä voimavarana ja terveyden osa-alueena, mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä sekä keinoista vahvistaa mielenterveyttä ja tukea mielen toipumista arjen vuorovaikutusympäristöissä. Hyvä mielenterveysosaaminen sisältää myös päihdeosaamisen. Mielenterveysjohtamisen tavoitteena on tuottaa mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä edistää inhimillisiä arvoja.

Ihmisten hyvinvointi, ja sen keskeisenä osana psyykkinen hyvinvointi, tukee vakaata yhteiskuntaa, koulutukseen ja työelämään osallistumista ja taloutta. Vakaa talous puolestaan lisää mahdollisuuksia parantaa ihmisten hyvinvointia. Tieto asukkaiden hyvinvoinnista sekä palveluiden ja toimintojen kyvystä vastata hyvinvointihaasteisiin toimii kunnan johtamisen pohjana.

Koronavirusepidemian aiheuttama kriisi haastaa kuntia ja hyvinvointitalousajattelua monella tapaa. Mielenterveys- ja päihdeosaaminen sekä hyvän mielenterveysjohtamisen merkitys korostuvat erityisesti ennakoimattomissa ja laaja-alaisissa muutostilanteissa ja kriiseissä.

Hanketilanne kokonaisuudessaan Keski-Suomessa

Keski-Suomi on saanut jo STM:ltä rahoituksen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman ja sote-rakennuudistuksen toteutukseen. Tämän lisäksi STEA on rahoittanut käynnistymässä olevaa Meijän mieli- hanketta, jonka kohderyhmänä ovat pääosin

16-29-vuotiaat nuoret ja heidän verkostonsa oppilaitoksissa ja vapaa-ajan toiminnoissa. Haussa on myös STM:n rahoitusta Työkykyohjelmaan liittyen sote- toimijoiden ja kuntien työllisyyspalveluiden ja te-toimistojen välisen yhteistyön tiivistämiseen erityisesti osatyökykyisten ja vammaisten työelämään pyrkivien ja palaavien tukemiseksi ja siten yleisen työllisyysasteen kohottamiseksi. Tämä tukee osaltaan myös nuorten työelämän alkumetreillä olevien mahdollisuuksia integroitua osaksi yhteiskuntaa sekä vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien perheiden kykyä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä omatoimisesti.

Keski-Suomen kunnista on jo osa nimetty mukaan työllisyyden kuntakokeiluun ja uusia kuntia on hakeutumassa mukaan uudella hakukierroksella. Tämä mahdollistaa entistä useamman kunnan tulon mukaan kunta-sote -yhteistyön tiivistämiseen tulevana vuosina ja parantaa kuntien vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi luodaan työmahdollisuuksien osatyökykyisille nuorille ja jo pidempään työssä olleille. Lastensuojelun osalta Lastensuojelun monialainen kehittäminen-hankkeen hankehakemus yhdessä Itä-Suomen yhteistoiminta-alueen kanssa on sisällöltään tukemassa vaikeassa asemassa olevien lasten ja perheiden monialaisen auttamisjärjestelmän luomista. Näin se tukee myös tämän hankkeen tavoitteiden saavuttamista, mikäli rahoitus toteutuu. Myös muita hakuja mielenterveysstrategian eri osa- alueisiin liittyen on parhaillaan menossa ja uusilla hankekausilla myöhemmin täydennetään strategian toimeenpanon onnistumista.

Kansallisen mielenterveysstrategian painopistealueet ovat:

1. Mielenterveys pääomana
2. Lasten ja nuorten mielenterveys
3. Mielenterveysoikeudet
4. Tarpeenmukaiset laaja-alaiset palvelut
5. Mielenterveysjohtaminen

Nyt käynnistyvälle hankekaudelle 2020 -2022 rahoitusta voi hakea yhteen tai useampaan seuraavista toimenpidekokonaisuuksista:

1. Lisätään yhteisöllistä hyvinvointia asuinalueilla ja kunnan arkiympäristöissä
 - kehittämällä kunnan hallinnonalojen ja eri yhdyspintojen välisiä toimintatapoja ja erilaisia palvelupolkuja, jotka tähtäävät yksinäisyyden vähentämiseen ja yhteisen toiminnan mahdollistamiseen
2. Lisätään mielenterveysosaamista ja -taitoja esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja eri oppilaitoksissa, nuorisotyössä tai ikääntyneille suunnatuissa palveluissa, tuessa ja toiminnoissa
 - kehittämällä toimintatapoja, joilla lisätään ammattilaisten mielenterveysosaamista ja -taitoja ja ylläpidetään yhdyspinnoilla ja eri organisaatioiden välillä tapahtuvaa työtä
3. Lisätään mielenterveysosaamista ja -taitoja työpaikoilla, työelämän muutoskohdissa ja johtamisessa.

- kehittämällä toimintatapoja, jotka tukevat organisaation mielenterveysosaamisen kasvattamista muuttuvissa olosuhteissa.

STM:n Kuntien mielenterveysosaamisen lisääminen ja johtamisen tukeminen - valtionavustuksen myöntämisperusteet

Valtionavustusta myönnetään hankkeelle,

- joka on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja tukee palveluiden kehittämistä sekä tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä ja toimintatapojen uudistamista
- jolla on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon
- jossa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus- ja koskevat linjaukset
- jossa otetaan huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö ja
- jonka voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laajalaisesti hyödynnettävä.

Keski-Suomen hakemuksen sisältö

Meijän mielestä arvokas- hankkeen kolme painopistealuetta:

1. Mielenterveysosaamisen vahvistaminen lasten ja nuorten palveluissa ja lähiympäristöissä

2. Sektorirajat ylittävä hyvä mielenterveysjohtaminen

3. Osallistava, myönteinen ja inhimillisiä arvoja

edistävä tapa viestiä mielenterveydestä niin ammattilaisten kuin kaiken ikäisten kuntalaisten keskuudessa edistämään strategian toimeenpanon etenemisestä.

Meijän mielestä arvokas hankkeen päätavoitteet

1. Vahvistaa mielenterveysosaamista kunnissa

2. Vahvistaa hyvän mielenterveysjohtamisen edellytyksiä kuntien johtamisrakenteissa ja eri hallintoyksiköiden välisessä yhteistyössä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteuttavilla yhdyspinnoilla

3. Tukea mielenterveyden **edistämistä**, helpottamalla paluuta arkeen ja vahvistaa toimijaverkostoa covid-19-epidemian vaikutusten jälkeen. Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutus on kuvattu tarkemmin liitteenä olevaan hankesuunnitelmaan.

Hakemusten arvioinnissa otetaan huomioon:

- Käykö hakemuksesta selkeästi ilmi miten/mikä osuus hankkeesta kehittää eri toimijoiden tai kunnan toimialojen välisiä johtamis- tai yhteistyörakenteita ja yhdyspintaprosesseja ja miten se integroituu ympäröiviin rakenteisiin.
- Onko hankkeessa huomioitu ammattilaisten ja kohderyhmien osallisuus hankkeen eri vaiheissa

- Onko hanke johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus ja ovatko eri osa-alueet (ongelma, tavoitteet, toimenpiteet, tulokset, vaikutukset ja mittarit sekä talousarvio) linjassa ja kuvat-tu selkeästi ja konkreettisesti? □
- Onko hankesuunnitelman pohjana käytetty riittäviä nykytila-analyyskejä ja tietoja (esimerkiksi kunnan tai alueen toimintarakenteista, asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista tai sidosryhmäyhteistyön toimivuudesta)?
- Onko hankkeen tavoitteiden kannalta relevantit jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja tutkitut toimintamallit tunnistettu ja hyödynnetty?
- Miten hankkeessa on huomioitu uudistuvat toimintaympäristöt ja –rakenteet?
- Miten hankkeessa on huomioitu eri väestöryhmiä?
- Hankkeen viestinnän kokonaisuus ja tavoitteellisuus.
- Kytkeytykö hanke luontevasti ja tarkoituksenmukaisesti johonkin toiseen tai toisella alueella toteutettavaan hankkeeseen tai ohjelmaan; ja miten yhteistyö on suunniteltu?

Ohjelman rahoitus

Mielenterveysstrategia on osa nykyistä hallitusohjelmaa, ja sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa sen toimeenpanoa. Valtionavustuksina jaetaan enintään 4,5 milj. euroa vuosille 2020–2022 kuntien mielen-terveysosaamisen kehittämiseen ja johtamisen tukemiseen, josta vuodelle 2020 on varattu 1,5, miljoonaa ja avustuksen jatkamisen ehtona vuosille 2021-22 on että eduskunta vahvistaa määrärahan jatko-vuosille. Avustusta haetaan kerralla koko kaudelle. Hankerahoitusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät ja yleishyödylliset yhteisöt. Hakuaika päättyy 31.7.2020 klo 16.15.

Rahoituksen saaminen edellyttää hankkeeseen sitoutuneilta organisaatioilta (kunnilta ja kuntayhtymiltä) 20 % omavastuuosuutta. Omavastuuosuus voidaan kattaa kuntien hankesuunnitelman mukaiseen työhön osallistuvien työntekijöiden työpanoksilla. Jos omavastuuosuus katetaan työpanoksella, tulee kohdennettavaa työaikaa seurata erillisellä kirjallisella työajanseurannalla sekä päivitettyillä tehtävänkuville, joilla pystytään osoittamaan rahoittajalle hankkeeseen kohdennettu työ.

Lisäksi mukaan lähtevän kunnan tai kuntayhtymän tulee perustaa hankkeelle erillinen kustannuspaikka, jonne hankkeeseen kohdistuvat kustannukset tulee kirjata. Yhteiset kirjaamiskäytännöt ovat edellytyksiä valtionavustuksen saamiselle.

Osallistujaorganisaatioiden omavastuuosuudeksi (20 %) muodostuu kokonaishankesummasta 184 000 €, josta kuntien osuus on 144 000€. Omavastuuosuuksien jakautuminen kunnittain ja kuntayhtymittäin on esitetty listan liitteissä kaikkien kuntien osallistuessa hankkeeseen.

Hankkeen talousarvio on hankesuunnitelman liitteenä. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri toimii hankkeen hallinnoijana.

Valmistelija	Asiantuntijalääkäri Anneli Kuusinen-Laukkala, KSSHP, perusturvajohtaja Saara Kuusela p. 040 579 4573
Päätösehdotus	Perusturvalautakunta päättää, että Äänekosken kaupunki/Perusturva sitoutuu mielenterveystyön hankkeeseen vuosina 2020 – 2022.
Päätös	Hyväksyttiin.
